

**ВСП «ХАРКІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

З В І Т

Назва практики	<u>Практична підготовка : виробнича практика</u>
Циклова комісія	<u>Економіки, управління та адміністрування</u>
Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>051 Економіка</u>
Освітньо-професійна програма	<u>Економіка підприємства</u>
Прізвище, ім'я, по батькові здобувача	<u>Приходько Андрій Михайлович</u>
Курс, академічна група	<u>2 курс, група Е-23</u>

Харків, 2025

Календарний графік проходження виробничої практики

№ з/п	Назва робіт	Тижні проходження практики			Відмітки про виконання
		1	2	3	
1	Організаційно-економічна характеристика об'єкту практики	+			Виконано
2	Аналіз майнових ресурсів підприємства	+			Виконано
3	Економічна оцінка оборотності активів (матеріальних ресурсів) підприємства		+		Виконано
4	Аналіз основних засобів та їх використання		+		Виконано
5	Дослідження процесу формування витрат і прибутків			+	Виконано
6	Складання та захист звіту			+	Виконано

Керівник практики:

викладач циклової комісії Капіталіна ГУРОВА
(посада, ім'я, прізвище)

Зміст

1. Основна частина
2. Висновки
3. Список використаних джерел

1. Основна частина

Організаційно-економічна характеристика об'єкту практики.

Публічне акціонерне товариство „Національна акціонерна компанія „Нафтогаз України було засноване у 1998 році. Нафтогаз України знаходиться у власності держави Україна. Уряд України, в особі Кабінету Міністрів України, здійснює державний контроль над Компанією шляхом здійснення повноважень загальних зборів акціонерів та прийняття рішень від імені держави Україна як єдиного акціонера, а також за допомогою призначення голови Правління та членів Правління.

Організаційна структура Компанії складається з дочірніх компаній та підприємств, заснованих Національною акціонерною компанією "Нафтогаз України", а також філій та представництв.

Нафтогаз України – це вертикально інтегрована група, що охоплює газовий бізнес від видобування до реалізації. Компанії, в яких Нафтогазу належать пакети акцій, є значними учасниками ринку газу та нафти. Близько 90% вартості активів та виручки групи припадає на газовий бізнес. Кожен напрям бізнесу обслуговують окремі компанії.

Компанія забезпечує ефективне функціонування та подальший розвиток нафтової і газової промисловості, сприяє структурній перебудові галузі в ринкових умовах господарювання та залученню інвестицій, забезпечує більш повне задоволення потреб промислових і побутових споживачів у сировині і паливно-енергетичних ресурсах та надійний транзит нафти і газу до країн Центральної і Західної Європи.

Компанія та підприємства, які входять до її складу, здійснюють:

- розвідку та розробку газових і нафтових родовищ;
- транспортування газу і нафти;
- експлуатаційне та розвідувальне буріння на газ і нафту;
- зберігання газу в підземних газосховищах;
- постачання природного і скрапленого нафтового газу промисловим споживачам, бюджетним організаціям та комунально-побутовому сектору;
- переробку газу і газового конденсату;
- оптову та роздрібну торгівлю нафтопродуктами;
- наукове забезпечення галузі;
- сервісне обслуговування промислових об'єктів тощо.

Компанія здійснює переробку газу, нафти та конденсату на п'яти газопереробних заводах (ГПЗ), що входять до складу Компанії, виробляючи на них скраплений газ, моторні палива та інші типи нафтопродуктів. Компанія має фірмову мережу автозаправних станцій.

Крім суто комерційної діяльності, Компанія виконує важливу соціальну роль, забезпечуючи населення, бюджетні установи та комунальних споживачів природним газом за цінами, що встановлюються державою.

Стратегічними цілями Компанії залишаються посилення вертикальної інтеграції з виходом на роздрібний ринок нафтопродуктів та у нафтохімічну промисловість; закріплення позицій головного транзитера російського газу до європейських країн, створення диверсифікованої ресурсної бази за межами України.

Для розкриття інформації про діяльність Компанії керівництво визначило такі операційні сегменти:

- оптова торгівля природним газом – 60,4% від чистого доходу
- транзит природного газу – 39,3%
- інше (віднесені результати спільної діяльності за концесійною угодою на розвідку та розробку вуглеводнів в Єгипті та інше) – 0,2%.

Правління є основним органом, який приймає операційні рішення Компанії. Керівництво визначило операційні сегменти, які Компанія використовує для розкриття інформації, на основі звітів, які розглядаються Правлінням для оцінки фінансових показників

діяльності. Керівництво здійснює оцінку показників діяльності операційних сегментів на основі розміру чистого прибутку або збитку до оподаткування.

Аналіз майнових ресурсів підприємства можна розподілити на такі етапи:

- 1) вертикальний аналіз активів;
- 2) горизонтальний аналіз активів;
- 3) оцінка співвідношення темпів зростання активів, чистого доходу та чистого прибутку («золоте правило економіки»).

Результати горизонтального і вертикального аналізу доцільно представити за формою табл. 1.

Таблиця 1

Склад і структура активів на підприємстві

Найменування активу	Початок періоду		Кінець періоду		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%
Необоротні активи	460028227	76,7	422558826	66,1	-37469401	-10,6
Оборотні активи – всього	139764236	23,3	216387816	33,9	+76623580	+10,6
У тому числі:						
запаси	59450068	42,5	74353275	34,4	+14903207	-8,1
дебіторська заборгованість	61851154	44,3	59550093	27,5	-2301061	-16,8
грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	18340737	13,1	18485661	8,5	+144924	-4,6
інші оборотні активи	122277	0,1	63998787	29,6	+62776510	+29,5
Разом	599792463	100	638946642	100	+39154179	–

Оптимальність нарощення активів підприємства визначається за допомогою порівняння темпів приросту активів (T_A) з темпами приросту чистого доходу ($T_{чд}$) та темпами приросту чистого прибутку ($T_{чп}$):

$$100\% < T_A < T_{чд} < T_{чп} \quad (1)$$

де $100\% < T_A$ показує, що підприємство нарощує економічний потенціал і масштаби своєї діяльності;

$T_A < T_{чд}$ свідчить про те, що виручка зростає швидше від економічного потенціалу. З цього можна зробити висновок про підвищення інтенсивності використання ресурсів на підприємстві;

$T_{чд} < T_{чп}$ означає, що прибуток зростає швидше від обсягів реалізації і сукупного капіталу внаслідок підвищення рівня рентабельності продажів.

Порівняння темпів приросту можна оформити в таблицю (табл. 2).

Таблиця 2

Темпи росту активів та фінансових результатів підприємства

Показник, тис. грн	За звітний період, тис. грн	За попередній період, тис. грн	Темп росту, %
Чистий дохід (Ф. 2)	187927433	161382827	115,5
Активи (Ф. 1)	638946642	599792463	106,5
Чистий прибуток (Ф. 2)	39330152	26528989	148,3

В умовах інфляції доцільно розглянути також темпи зростання обсягу виробництва. Якщо темпи приросту чистого прибутку більші за темпи приросту активів, а темпи приросту

обсягу менші, то підвищення ефективності використання активів відбулося тільки за рахунок зростання цін на продукцію.

Економічна оцінка оборотності активів (матеріальних ресурсів) підприємства знаходиться в безпосередній залежності від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються в реальні гроші. Ефективність управління активами (матеріальними ресурсами) характеризується такими загальними показниками:

- коефіцієнт оборотності (Turnover Ratio) – відношення чистого доходу до середньорічної вартості активів;
- тривалість одного обороту активів (Collection) – коефіцієнт оборотності, визначений у днях;
- коефіцієнт закріплення оборотних коштів (Fixation ratio) – обернений коефіцієнту оборотності.

До найбільш поширених коефіцієнтів оборотності відносяться:

- оборотність усіх активів;
- оборотність постійних (необоротних) активів;
- оборотність оборотних активів;
- оборотність робочого капіталу (табл. 3).

Таблиця 3

Показники оборотності активів

Показник	Алгоритм розрахунку	Джерела інформації	Характеристика
Оборотність усіх активів (K _{оА}), оборотів	Чистий дохід	Ф.2, Ф. 1	Скільки отримано чистого доходу на одиницю коштів, інвестованих в активи. Позитивним є зростання
	Середні активи		
Оборотність постійних активів (фондовіддача) (K _{опА}), оборотів	Чистий дохід	Ф.2, Ф. 1	Скільки чистого доходу припадає на одиницю постійних активів. Позитивним є зростання
	Середні постійні активи		
Оборотність робочого капіталу (K _{орК}), оборотів	Чистий дохід	Ф.2, Ф. 1	Скільки чистого доходу припадає на одиницю робочого капіталу. Позитивним є зростання
	Середній робочий капітал		
Оборотність оборотних активів (K _{ообА}), оборотів	Чистий дохід	Ф.2, Ф. 1	Скільки чистого доходу припадає на одиницю оборотних активів. Позитивним є зростання
	Середня величина оборотних активів		

За оцінками фахівців при ефективному управлінні фінансами підприємство може одержати економію на 50 % за рахунок ефективного управління запасами, на 40 % – за рахунок управління запасами готової продукції і дебіторською заборгованістю і на 10 % – за рахунок управління технологічним циклом.

Отже основними показниками оборотності активів є: оборотність запасів та оборотність дебіторської заборгованості (табл. 4).

Таблиця 4

Показники оборотності оборотних активів

Показник	Алгоритм розрахунку	Характеристика показника
Оборотність оборотних активів (K _{ообА}), оборотів	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня величина оборотних активів}}$	Скільки чистого доходу припадає на одиницю оборотних активів. Позитивним є зростання
Тривалість одного обороту оборотних засобів (Т _о), днів	$360 / K_{ообА}$	Період, протягом якого оборотні активи трансформуються в кошти. Позитивним є зменшення

Оборотність запасів (К _{оз}), оборотів	<u>Чистий дохід</u> Середні запаси або Собівартість <u>реалізованої продукції</u> Середні запаси	Кількість оборотів коштів, інвестованих в запаси. Позитивним є зростання
Тривалість одного обороту запасів (ТЗ), днів	360/ К _{оз}	Період, протягом якого запаси трансформуються в кошти. Позитивним є зменшення
Оборотність дебіторської заборгованості (К _{од}), оборотів	<u>Чистий дохід</u> Середня дебіторська заборгованість	У скільки разів чистий дохід перевищує середню дебіторську заборгованість. Позитивним є зростання
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (ТД), днів	360/ К _{од}	Середній період погашення дебіторської заборгованості. Позитивним є зменшення

При визначенні оборотності запасів більше підходить у чисельнику ставити собівартість реалізації, оскільки ці показники зіставляються. За умови бурхливого зростання підприємства доцільно використовувати не середню суму запасів, а суму запасів на кінець періоду, оскільки запаси постійно зростають для забезпечення зростання обсягів реалізації.

Результати розрахунків занесемо в табл. 5.

Таблиця 5

Результати розрахунків показників оборотності

Показники	Початок періоду	Кінець періоду	Відхилення
Оборотність усіх активів (К _{оА}), оборотів	0,269	0,294	+0,025
Оборотність постійних активів (фондовіддача) (К _{оПА}), оборотів	0,351	0,445	+0,094
Оборотність оборотних активів (К _{ообА}), оборотів	1,155	0,868	-0,287
Тривалість одного обороту оборотних активів (ТО), днів	311,7	414,7	+103
Оборотність запасів (К _{оз}), оборотів	1,956	1,972	+0,016
Тривалість одного обороту запасів (ТЗ), днів	184,0	182,5	-1,5
Оборотність дебіторської заборгованості (К _{од}), оборотів	2,609	3,156	+0,547
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (ТД), днів	138,0	114,1	-23,9

Аналіз основних засобів та їх використання розпочинають з економічної оцінки забезпеченості підприємства основними засобами за загальним обсягом, складом та структурою.

Усі основні засоби Національного акціонерного товариства "Нафтогаз Україна" виробничого призначення та є його власними основними засобами. На балансі Компанії знаходяться будівлі, споруди, машини та обладнання, яке використовується для основних видів діяльності згідно з статутом Компанії. Більшість основних засобів передано до статутного фонду Компанії державою в особі Кабінету Міністрів України постановою 25.05.98 №747 зі змінами та доповненнями. Ступінь зносу основних засобів станом на кінець звітної періоду становить 15%. Термін експлуатації основних засобів за групами: будівлі та споруди - 20-40 років, машини та обладнання - 5-12 роки, інші - 3-6 роки. Основні засоби не знаходяться в заставі.

Розрахувати показники технічного стану основних засобів можна за наступними формулами:

Коефіцієнт зносу основних засобів – характеризує зношеність основних засобів.

$$K_3 = 3 * 100 / ПВ, \quad (2)$$

де 3 – сума зносу основних засобів;

ПВ – первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт придатності основних засобів – виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості.

$$K_{п} = (ПВ - З) * 100 / ПВ. \quad (3)$$

Коефіцієнти фізичного зносу основних засобів та коефіцієнти придатності обчислюються на початок та кінець періоду і порівнюються між собою.

З'ясувати яка модель обліку основних засобів і який метод їхньої амортизації застосовується на підприємстві.

Наступним етапом економічного дослідження основних засобів є розрахунок показників ефективності використання основних засобів:

Фондовіддача (Фв) – показник, що відображає ефективність використання основних засобів і характеризує скільки гривень реалізованої продукції приходить на 1 гривню вкладених основних засобів.

$$Ф_{в} = ЧД / ОЗ, \quad (4)$$

де ЧД – сума чистого доходу від реалізації продукції;

ОЗ – середня вартість основних засобів за залишковою вартістю.

Фондомісткість (Фм) – показник потреби основних засобів для забезпечення виконання одиниці обсягу роботи. Характеризує, скільки грн. основних засобів припадає на кожну гривню чистого доходу підприємства.

$$Ф_{м} = ОЗ / ЧД. \quad (5)$$

Результати розрахунків показників доцільно занести у таблицю (табл. 6).

Таблиця 6

Результати розрахунків показників технічного стану та ефективності використання основних засобів

Показники	Початок періоду	Кінець періоду	Відхилення
Коефіцієнт зносу основних засобів (Кз), %	15,721	24,490	+8,769
Коефіцієнт придатності основних засобів, (Кп), %	84,279	75,510	-8,769
Фондовіддача (Фв)	320,941	319,008	-1,933
Фондомісткість (Фм)	0,0031	0,0031	0

Дослідження процесу формування витрат і прибутків проводиться методом порівняння фактичних даних за звітний період з фактичними даними за попередній період на основі форми № 2 «Звіту про фінансові результати підприємства».

Завдання аналізу:

- оцінити темпи зростання прибутку у цілому та окремих її складових;
- виявити фактори, що впливають на зміни прибутку та визначити рівень їх впливу (табл. 7);
- оцінити рівень рентабельності підприємства;
- виявити резерви збільшення прибутку.

У нашому випадку вплив факторних показників на прибуток (результативний показник) можна представити у вигляді адитивної моделі:

$$ЧП = В - С - АР - ВЗ - ІОР + ФД - ФВ - ННП \quad (6)$$

де В – виручка від реалізації продукції;
С – собівартість реалізованої продукції;
АВ – адміністративні витрати;
ВЗ – витрати на збут;
ІОВ – інші операційні витрати;
ФД – фінансові доходи;
ФВ – фінансові витрати;
ПНП – податок на прибуток;
ЧП – чистий прибуток.

Таблиця 7

Факторний аналіз прибутку

Показники	Попередній (базисний) рік	Звітний рік	Зміни	Темп росту
1. Виручка від реалізації продукції без врахування ПДВ, акцизного збору та інших вирахунків із доходів (В)	161382827	187927433	+26544606	116,5
2. Собівартість реалізованої продукції (С)	116277398	146639564	+30362167	126,1
3. Адміністративні витрати (АВ)	1400788	1561211	+160423	111,5
4. Витрати на збут (СЗ)	0	0	-	-
5. Інші операційні витрати (ІОВ)	11273460	46532479	+35259019	412,8
6. Фінансові доходи (ФД)	3398631	3562204	+153573	104,8
7. Фінансові витрати (ФВ)	13130980	8793486	-4337494	67,0
8. Податок на прибуток (ПНП)	2630000	-11956294	-11693294	-
9. Чистий прибуток (ЧП)	26528989	39330152	+12801163	148,3

Визначення резервів збільшення прибутку базується на науково обґрунтованій методиці розробки заходів з їх мобілізації.

У процесі виявлення резервів виділяють три етапи:

- 1) аналітичний – на цьому етапі виявляють і кількісно оцінюють резерви;
- 2) організаційний – тут розробляють комплекс інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які повинні забезпечити використання виявлених резервів;
- 3) функціональний – коли практично реалізують заходи і контролюють їх виконання.

Резерви збільшення прибутку є можливими:

- за рахунок збільшення обсягу випуску продукції (робіт, послуг);
- за рахунок зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції;
- за рахунок економії і раціонального використання коштів на оплату праці робітників та службовців;
- за рахунок запровадження досягнень науково-технічного прогресу, в результаті чого зростає продуктивність праці.

2. Висновки

Аналіз складу та структури майнових ресурсів публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" (табл. 1) свідчить про збільшення його майнових ресурсів. Загальна вартість активів зросла протягом звітного періоду на 39154179 тис. грн. Відбулося це за рахунок оборотних активів, їх сума зросла на 76623580 тис. грн. Проте як вартість необоротних активів зменшилася на 37469401 тис. грн. Серед оборотних активів найістотніше зросли інші оборотні активи (на 62776510 тис. грн.). Також зросла величина запасів компанії (на 14903207 тис. грн.) та грошових коштів (на 144924 тис. грн.). Сума дебіторської заборгованості навпаки зменшилася на 2301061 тис. грн.

Розглядаючи структуру майнових ресурсів підприємства, ми звернули увагу на високу частку необоротних активів (76,7%). Протягом звітного періоду вона зменшилася на 10,6 %-их пункти в на кінець року складала 66,1%. Так само зросла питома вага оборотних активів компанії (до 33,9%), тобто підприємство стало більше вкладати кошти в свою поточну діяльність, що також є позитивним моментом. Структура оборотних активів змінювалася приблизно так само, як і склад.

В цілому аналіз майнових ресурсів показав розширення діяльності публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" за рахунок його поточної діяльності.

Підтверджує цей висновок порівняння темпів приросту активів (T_A) з темпами приросту чистого доходу ($T_{чд}$) та темпами приросту чистого прибутку ($T_{чп}$) (табл. 2). Аналіз показав, що підприємство нарощує економічний потенціал і масштаби своєї діяльності, виручка зростає швидше від економічного потенціалу. З цього можна зробити висновок про підвищення інтенсивності використання ресурсів на підприємстві. А прибуток зростає швидше від обсягів реалізації і сукупного капіталу внаслідок підвищення рівня рентабельності продажів. Це все свідчить про оптимальність нарощення активів досліджуваного підприємства.

Економічна оцінка оборотності активів (матеріальних ресурсів) підприємства знаходиться в безпосередній залежності від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються в реальні гроші. Проведена нами в таблиці 5 оцінка ефективності управління активами (матеріальними ресурсами) показала підвищення оборотності запасів підприємства, його дебіторської заборгованості, постійних активів та оборотності усіх майнових ресурсів. Про це свідчить зростання коефіцієнтів оборотності даних видів ресурсів та зменшення тривалості їх оборотів.

Зменшилася лише ефективність використання оборотних активів компанії. Тривалість одного обороту цих активів зросла на 103 дні, тобто більше часу стало потрібно для перетворення оборотних активів в готівкові кошти. Швидше стали розраховуватися з підприємством дебітори, про що свідчить зменшення тривалості одного обороту дебіторської заборгованості на 23,9 дня. В цілому можна зробити висновок про достатню ефективність використання підприємством окремих видів його активів та тенденцію до її зростання.

Аналіз основних засобів та їх використання розпочинають з економічної оцінки забезпеченості підприємства основними засобами за загальним обсягом, складом та структурою. Усі основні засоби Національного акціонерного товариства "Нафтогаз Україна" виробничого призначення та є його власними основними засобами. На балансі Компанії знаходяться будівлі, споруди, машини та обладнання, яке використовується для основних видів діяльності згідно з статутом Компанії. Більшість основних засобів передано до статутного фонду Компанії державою в особі Кабінету Міністрів України постановою 25.05.98 №747 зі змінами та доповненнями. Ступінь зносу основних засобів станом на кінець звітного періоду становить 15%. Термін експлуатації основних засобів за групами: будівлі та споруди - 20-40 років, машини та обладнання - 5-12 роки, інші - 3-6 роки. Основні засоби не знаходяться в заставі.

Розрахунки показників технічного стану основних засобів публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" (табл. 6) свідчать, що ступінь зносу основних засобів на початок року становила 15,721%, а на кінець періоду - 24,49%. Тобто ступінь їх зношеності зросла на 8,769%-их пункти. Відповідно знизилася на ту саму величину ступінь придатності основних засобів.

Фондовіддача основних засобів на початок періоду становила 320,941. Це означає, з кожної 1 грн. вкладених основних засобів товариство отримувало майже 321 грн. чистого доходу, що є дуже високим показником. І хоча на кінець періоду цей показник незначно знизився (до 319 грн.), ефективність використання основних засобів залишається дуже високою.

Дослідження процесу формування доходів і фінансових результатів діяльності публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" (табл. 7) показало збільшення протягом досліджуваного періоду виручки від реалізації продукції на 16,5 %, що в абсолютному вираженні становить 26544606 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції також збільшилася на 26,1% або 30362167 тис. грн. Зросла також сума адміністративних витрат на 11,5%. Витрат на збут товариство не мало ні в попередньому, ні в звітному році. Привертає до себе увагу збільшення більш, ніж у 4 рази розміру інших операційних витрат. При тому фінансові доходи зросли усього на 4,8% при значному зменшенні й суми фінансових витрат.

Як позитивний момент слід відмітити збільшення розміру чистого прибутку майже в 1,5 рази (на 48,3%). Відбулося це за рахунок економії фінансових витрат на 4337494 тис. грн., що становить 33%. Також у звітному періоді зменшилася сума податку на прибуток, що також вплинуло у бік росту чистого прибутку підприємства.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України", можна констатувати про достатньо стабільний його фінансовий стан, достатні фінансові й майнові ресурси. Слід наголосити на оптимальності нарощення активів досліджуваного підприємства, що показали результати проведеного аналізу.

3. Список використаних джерел

1. Річна фінансова звітність Публічного акціонерного товариства «Одеський припортовий завод». URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00206539>

2. Господарський кодекс України : Закон України. Редакція від 19.08.2022 р. № 436 - IV. Ст. 139. URL: <http://surl.li/jqzs>

3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ МФУ від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 10.08.2021. URL: <http://surl.li/slib>

4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ МФУ від 29.11.1999 р. № 290. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <http://surl.li/qzgh>

5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ МФУ від 20.10.1999 р. № 246. Дата оновлення: 07.10.2022. URL: <http://surl.li/sbpf>

6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ МФУ від 27.04.2000 р. № 92. Дата оновлення: 29.07.2022. URL: <http://surl.li/sigj>

7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ МФУ від 31.12.1999 р. № 318. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <http://surl.li/avvkm>

8. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Болтянська Л. О. Економіка підприємства : навчальний посібник. Мелітополь, 2020. 272 с. (с. 151-190) URL: <http://surl.li/hooyg>

9. Петренко К. В., Скоробагатова Н. Є. Економіка і організація виробництва : навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 177 с. (С. 15-25) URL: <http://surl.li/hnyds>